

BOEKHOUDREGELS VERANDEREN

Krijn Poppe

Enron, Ahold. Twee bedrijven die afgelopen jaren regelmatig op de voorpagina's te vinden waren door management-problemen met een boekhoudkundig karakter. Ook voor de leek werd duidelijk dat boekhouden een kwestie van afspraken is, waarbij de huidige set afspraken soms teveel ruimte voor interpretatie laat.

Internationale boekhoudregels steeds belangrijker

Mede daardoor is de aanscherping van de internationale boekhoudregels in een stroomversnelling geraakt en staat harmonisatie in de belangstelling. Zo heeft de EU ervoor gekozen om met ingang van 2005 voor publikatieplichtige bedrijven de International Accounting Standards (IAS) voor te schrijven, waarmee nationale regels aan belang inboeten. In de food-sector krijgen allereerst beursgenoteerde bedrijven als Ahold, CSM en Nutreco en ook de coöperaties daar mee te maken. Maar verwacht mag worden dat indirect en op termijn via onder andere onderwijs en standaardisatie binnen banken, ook de primaire bedrijven met de IAS regels in aanraking komen. Niet zozeer in de fiscale sfeer, maar wel bij het opzetten van BV's, boedelverdelingen enzovoort.

Dit geldt te meer nu er internationaal specifieke regels (IAS41) zijn vastgesteld voor de agrarische sector. Tot voor kort waren veel internationale standaardisatie-afspraken niet van toepassing verklaard op agrarische activiteiten, met als gevolg dat accountants relatief veel vrijheid hadden bij het waarderen van uiteenlopende zaken als veestapels en teakhout plantages. IAS 41 moet daaraan een einde maken. De regelgevers hebben er voor gekozen in de balans bij de vaste en vlottende activa voortaan specifieke categorieën 'biologische activa' te onderscheiden. Productiemiddelen die producten voortbrengen (zoals melkkoeien en tomatenplanten) zijn vaste activa en producten in bewerking (zoals boomteelt, vleesvarkens of sla) zijn vlottende activa.

Reële waarde als waarderingsgrondslag

Vrij revolutionair, maar passend in een trend naar een meer realistische boekhouding, is de waarderingsgrondslag in deze regels: gekozen is voor reële waarde (fair value), een waarderingsgrondslag die tot nu toe alleen voor financiële activa als aandelen wordt gebruikt. De reële waarde moet zo goed mogelijk de marktwaarde op de balansdatum weergeven, en zal dus veelal afgeleid zijn van de nog te realiseren opbrengst. Als het product recent is aangekocht, er weinig groei is geweest en het nog lang duurt voor er afgeleverd wordt, dan kan ook een historische kostprijs worden gebruikt als beste benadering voor de reële waarde. Een verandering in de reële waarde tussen de begin- en eindbalans wordt als resultaat in de winst- en verliesrekening verwerkt. Wordt een plantopstand of veestapel dus meer waard, door groei of door prijsstijging, dan is er winst. Of het verstandig is die boekwinst in klinkende munt om te zetten en uit te keren aan de eigenaren doet daarbij niet terzake. Dat is geen vraagstuk van winstbepaling maar van ondernemingsfinanciering of winstbestemming. Dit alles wijkt dus nog al af van wat in de fiscale boekhouding gebruikelijk is.

Gevolgen voor het Informatienet

Het LEI zal in zijn Bedrijven-Informatienet ook overgaan op deze nieuwe standaard. Dat geeft een betere en modernere onderbouwing aan de bedrijfseconomische verslaggeving en draagt bij aan internationale harmonisatie. Met het in gebruik nemen van een nieuw automatiseringssysteem met gegevens vanaf 2001, zullen ook een aantal andere aanpassingen worden doorgevoerd. Het gaat daarbij met name om verschillen die er in het verleden waren tussen gegevens uit de landbouw en die uit de tuinbouw. Zo zal de wijze van het

verwerken van het BTW-regime veranderen (standaard wordt het werkelijke regime waar een bedrijf voor heeft gekozen) en zal bij landbouwbedrijven het resultaat niet meer op pachtbasis worden berekend. In lijn met wat in het (grotere) bedrijfsleven gebruikelijk is, zal ook het omzetbegrip niet meer vervuild worden door een post 'intern verkeer'. Omschakeling naar een kalenderjaar voor alle bedrijfstypen is al doorgevoerd. Net zoals grond in de bedrijfseconomische boekhouding wordt gewaardeerd tegen de marktwaarde (ongeacht de historische kostprijs), zullen ook verhandelbare quota gewaardeerd worden voor wat ze waard zijn. Nog meer dan voorheen zal daardoor duidelijk worden dat er veel vermogen in een bedrijf is opgesloten, waarvan de rentabiliteit veelal laag is. In beleidsanalyses kan daardoor ook duidelijker worden wat het effect van beleidsinterventies is op de vermogenssituatie. Komende maanden komt er meer informatie beschikbaar over deze veranderingen.

Meer informatie:

Poppe, K.J. (2002). Are accounts becoming relevant? In: *EuroChoices*, vol. 1-3, winter 2002, p.35; Herfst 2003 verschijnt een nieuwe editie van *Het LEI Informatienet van A tot Z*, waarin dieper op de nieuwe uitgangspunten voor het Bedrijven Informatienet van het LEI zal worden ingegaan